

Załącznik nr 1
do rozporządzenia nr 25/03 z dnia 06.11.03
Wojewody Podlaskiego

Plan Ochrony dla Suwalskiego Parku Krajobrazowego

na okres od 01.12.2003 r. do 30.11.2023 r.

(część opisowa)

Rozdział 1

DANE OGÓLNE

§ 1. Podstawą prawną działania Suwalskiego Parku Krajobrazowego, zwanego dalej Parkiem, jest:

- 1) Uchwała Nr III/ 14/ 76 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Suwałkach z dnia 12 stycznia 1976 r. w sprawie utworzenia Suwalskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. WRN z 1976 r. Nr 1, poz. 3);
- 2) Rozporządzenie Nr 32/02 Wojewody Podlaskiego z dnia 15 października 2002 r. w sprawie Suwalskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2002 r. Nr 53, poz. 1171).

§ 2. 1. Powierzchnia Parku wynosi 6284 ha, w tym:

1) lasy	1258 ha	(20%),
2) zadrzewienia	250 ha	(4%),
3) wody	628 ha	(10%),
4) torfowiska	178 ha	(2,8%),
5) grunty rolne:		
a) grunty orne	2500 ha	(39,8%)
b) łąki i pastwiska	1270 ha	(20,2%)
6) drogi, tereny zabudowane, inne	200 ha	(3,2%).

2. Park położony jest w województwie podlaskim w gminach:

- 1) Wiżajny 1571 ha,
- 2) Przerośl 1257 ha,
- 3) Jeleniewo 3016 ha,
- 4) Rutka Tartak 440 ha.

3. Według podziału fizyczno-geograficznego Polski Park położony jest w makroregionie Pojezierze Litewskie, w mezoregionie Pojezierze Wschodnio - Suwalskie, w mikroregionie Wzgórza Jeleniewskie oraz częściowo w mikroregionie Garb Wiżajn.

4. Według podziału geobotanicznego Park należy do Prowincji Niżowo - Wyżynnej Środkowoeuropejskiej, Działu Północnego Mazursko - Białoruskiego, Krainy Augustowsko - Suwalskiej, Okręg Pojezierze Suwalskie.

5. Granice Parku obejmują doliny rzeczne i jeziorne, lasy, obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, obszary zabudowane z i infrastrukturą techniczną.

§ 3. Stan środowiska:

- 1) wody wykazują następujące klasy czystości:
 - a) rzeka Czarna Hańcza i rzeka Szeszupa - II klasę czystości,
 - b) jezioro Hańcza - I klasę czystości,
 - c) pozostałe jeziora - II klasę czystości,
- 2) stan czystości powietrza nie przekracza dopuszczalnych norm zanieczyszczeń,
- 3) gleby nie są skażone,
- 4) stan zdrowotności drzewostanów leśnych nie budzi zastrzeżeń.

§ 4. Podstawową infrastrukturę w Parku stanowią:

- 1) drogi:
 - a) droga wojewódzka – droga nr 655 Kap - Wydminy - Olecko - Raczki – Suwałki - Jeleniewo - Rutka Tartak, o całkowitej długości w obszarze Parku 7 km.; droga posiada nawierzchnię utwardzoną bitumiczną, administrowana jest przez Podlaski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Białymstoku; w sąsiedztwie Góry Cisowej, przy drodze znajduje się parking dla samochodów osobowych w ilości 15 m.p. oraz 2 m.p. dla autokarów.
 - b) drogi powiatowe:
 - 40701 Przełomka – Mierkinie – Okliny – Rogożajny,
 - 40702 Wiżajny - Smolniki – Sidory,
 - 40407 Kleszczówek – Postawełe,
 - 40712 Postawełe – Jałowo – Przejma – Dębniak,
 - 40428 Olszanka – Blenda – Przełomka,
 - 40429 Hańcza – Bachanowo – Kruszki,
 - 40702 Wiżajny - Smolniki – Sidory,
 - 40708 Błaskowizna – Udziejek – Gulbieniszki,
 - 40709 Kruszki – Szurpiły – Jeleniewo,
 - 40429 Hańcza – Bachanowo – Kruszki

o łącznej długości **26,6 km**, z czego 20,4 km, to nawierzchnie utwardzone, a 6,20 km to nawierzchnie gruntowe. Na drogach powiatowych występują 3 mosty o łącznej długości 23,8 m oraz 126 przepustów o łącznej długości 1024 m. Przy drogach powiatowych zlokalizowanych jest 5 parkingów dla samochodów osobowych: w Smolnikach, Przełomce, Rutce, Bachanowie i Błaskowiznie. Łączna pojemność parkingów wynosi ok. 100 miejsc postojowych. Drogi powiatowe na terenie Parku administrowane są przez Zarząd Dróg Powiatowych w Suwałkach.
 - c) drogi gminne - **17** dróg o łącznej długości ok. **43,60 km**, wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

Wykaz dróg gminnych w obszarze Parku zestawiono w tabeli (km):

Gmina	Ilość dróg	Ogólna długość	Rodzaj nawierzchni		
			Twarda	Gruntowa	
				Ulepszona	Naturalna
Wiżajny	5	12,40	-	12,40	-
Jeleniewo	12	31,20	-	-	31,20
Razem:	17	43,60	-	12,40	31,20

Na drogach gminnych występuje 1 most nad rzeką Czarną Hańczą na drodze Malesowizna – Podwysokie, o stalowej konstrukcji z drewnianym pomostem oraz 75 przepustów o łącznej długości 416 m.

- d) parkingi przy drogach gminnych:

Gmina	Ilość miejsc parkingowych	Powierzchnia (m ²)	Lokalizacja
Przerośl	5	110	Wieś Przełomka
Jeleniewo	10	230	Przy drodze Malesowizna - Turtul
Razem:	15	340	

- 2) system elektroenergetyczny:
- linie średniego napięcia SN – 20 kV, linie niskiego napięcia NN - 0,4 kV, napowietrzne i kablowe - 30,04 km,
 - stacje transformatorowe - 20/0,4 kV.
- 3) system telekomunikacyjny:
- linie światłowodowe,
 - centrale telefoniczne automatyczne,
 - system radiowego dostępu abonenckiego,
 - rozdzielcze i abonenckie linie kablowe.
- 4) sieć wodociągowa:
- obejmująca gminę Jeleniewo, w tym w Parku 28,6 km,
 - obejmująca gminę Przerośl, w tym w Parku 3,0 km,
 - obejmująca gminę Rutka - Tartak, w tym w Parku 3,0 km,
 - obejmująca gminę Wiżajny, w tym w Parku 9,6 km.

§ 5. W Parku występują następujące formy własności gruntów:

- grunty leśne, stanowiące własność:
 - Skarbu Państwa 908,00 ha;
 - mienia gminnego 3,50 ha;
 - osób fizycznych 346,50 ha.
- grunty pod wodami, stanowiące własność:
 - Skarbu Państwa 612,00 ha;
 - osób fizycznych 16,00 ha.
- grunty rolne i nieużytki, stanowiące własność:
 - Skarbu Państwa 140,00 ha;
 - osób fizycznych 3 808,00 ha.

§ 6. Park zamieszkuje 1,5 tys. mieszkańców osiedlonych w 23 jednostkach osadniczych, położonych całkowicie lub częściowo w Parku.

Rozdział 2

Charakterystyka i diagnoza stanu przyrody

§ 7. 1. W Parku występują następujące gleby:

- leśne:
 - brunatne 629 ha,
 - bielicowe 503 ha,
 - torfowe i murszowe 111 ha,
 - czarne ziemie i płowe 15 ha.
- rolnicze:

- a) III klasy 12,70 ha,
 b) IV klasa 910,78 ha,
 c) V klasa 1521,57 ha,
 d) VI klasa 1324,95 ha.

2. Gleby rolnicze wykorzystywane są:

- 1) pod uprawy zbóż 2050 ha,
 2) pod uprawy roślin okopowych 450 ha,
 3) pod użytki zielone 1270 ha.

§ 8. Ekosystemy Parku są następujące:

- 1) leśne 1258 ha,
 2) wodne 628 ha,
 3) torfowiskowe 178 ha,
 4) łąkowe 1270 ha.

§ 9. W Parku występują następujące główne siedliska przyrodnicze:

1) szuwar darniowy paprociowy	<i>Thelypteridi – Phragmitetum</i>
2) szuwar tatarakowy	<i>Acoetum calami</i>
3) szuwar paprociowo- turzycowy	<i>Dryopteridi-Caricetum limosae</i>
4) szuwar darniowy paprociowy	<i>Thelypteridi – Phragmitetum</i>
5) szuwar kępowy z turzycą prosową	<i>Caricetum paniculatae</i>
6) szuwar bagienny	<i>Dryopteridi - Caricetum limosae</i>
7) turzycowisko z turzycą dziobkową	<i>Caricetum rostratae</i>
8) turzycowisko szuwarowe z turzycą pęcherzykową	<i>Caricetum vesicariae</i>
9) turzycowisko z turzycą zaniedbaną	<i>Caricetum neglectae</i>
10) łąka bagienna z turzycą nitkową	<i>Caricetum lasiocarpae</i>
11) łąka bagienna z turzycą darniową	<i>Caricetum caespitosae</i>
12) kwaśne torfowisko niskie	<i>Caricetum fusco – paniculatae</i>
13) kwaśne torfowisko niskie	<i>Dryopteridi - Caricetum fuscae</i>
14) mszar torfowiska wysokiego	<i>Sphagnetum magellanicum</i>
15) mszar torfowiskowy z turzycą bagienną	<i>Sphagno – Caricetum limosae</i>
16) torfowiskowa łąka z turzycą strunową	<i>Caricetum chordorhizae</i>
17) mokra łąka z turzycą obłą	<i>Caricetum diandrae</i>
18) łąka wilgotna z ostrożeniem warzywnym	<i>Cirsietum oleracei</i>
19) wilgotna łąka ostrożeniowa	<i>Cirsietum rivularis</i>
20) ols	<i>Carici elongatae – Alnetum</i>
21) łąg gwiazdnicowy	<i>Stellario – Alnetum</i>
22) zbiorowisko krzewiaste łągowe	<i>Pado – Alnion</i>
23) łąg olsowy	<i>Circae – Alnetum</i>
24) las mieszany leszczynowo - świerkowy	<i>Corylo – Piceetum</i>
25) grąd (las świeży)	<i>Tilio – Carpinetum</i>
26) bór brzosznowy	<i>Vaccineto vitis – idea - Pinetum</i>

§ 10. Rośliny podlegające prawnej ochronie gatunkowej:

- 1) ochronie całkowitej:

Lp.	Nazwa gatunkowa	Liczebność
1.	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	R
2.	Dziewięcśl bezłodygowy <i>Carlina acaulis</i>	S
3.	Gnieźnik leśny <i>Neottia nidus – avis</i>	R
4.	Grażel drobny <i>Nuphar pumila</i>	R/VU*

5.	Grążel żółty	<i>Nuphar lutea</i>	L
6.	Grzybienie białe	<i>Nymphaea alba</i>	C
7.	Grzybienie północne	<i>Nymphaea candida</i>	S/VU*
8.	Kruszczyk rdzawoczerwony	<i>Epipactis atrorubens</i>	S
9.	Kruszczyk błotny	<i>Epipactis palustris</i>	C
10.	Kukawka bałtycka	<i>Dactylorhiza baltica</i>	R
11.	Kukawka krwista	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	R
12.	Kukawka plamista	<i>Dactylorhiza maculata</i>	C
13.	Kukawka Ruthego	<i>Dactylorhiza Ruthego</i>	S/EN*
14.	Kukawka szerokolistna	<i>Dactylorhiza majalis</i>	C
15.	Lilia złotogłów	<i>Lilium martagon</i>	R
16.	Lipiennik Loesela	<i>Liparis loeselii</i>	S/VU*
17.	Listera jajowata	<i>Listera ovata</i>	C
18.	Naparstnica zwyczajna	<i>Digitalis grandiflora</i>	R
19.	Orlik pospolity	<i>Aquilegia vulgaris</i>	C
20.	Ostrożeń pannoński	<i>Cirsium pannonicum</i>	C
21.	Pióropusznik strusi	<i>Matteucia struthiopteris</i>	S
22.	Podkolan biały	<i>Platanthera bifolia</i>	R
23.	Pomocnik baldaszkowi	<i>Chimaphila umbellata</i>	R
24.	Rosiczka długolistna	<i>Drosera anglica</i>	S
25.	Rosiczka okrągłolistna	<i>Drosera rotundifolia</i>	R
26.	Sasanka łąkowa	<i>Pulsatilla pratensis</i>	S
27.	Skrzyp olbrzymi	<i>Equisetum telmateia</i>	S
28.	Storczyk męski	<i>Orchis mascula</i>	S
29.	Wawrzynek wilczęłyko	<i>Daphne mezereum</i>	C
30.	Wątlík błotny	<i>Hammarbya paludosa</i>	S/EN*
31.	Widlicz spłaszczony	<i>Diphasiastrum complanatum</i>	R
32.	Widłak goździsty	<i>Lycopodium clavatum</i>	C
33.	Widłak jałowcowaty	<i>Lycopodium annotinum</i>	C
34.	Wielosił błękitny	<i>Polemonium coeruleum</i>	S/VU*
35.	Wroniec widlasty	<i>Huperzia selago</i>	C
36.	Wyblin jednolistny	<i>Malaxis monophyllos</i>	S/LR*
37.	Żłobik koralowy	<i>Corallorhiza trifida</i>	S

2) ochronie częściowej

1.	Bagno zwyczajne	<i>Ledum palustre</i>	C
2.	Centuria pospolita	<i>Centaurium erythraea</i>	R
3.	Kalina koralowa	<i>Viburnum opulus</i>	R
4.	Kocanki piaskowe	<i>Helichrysum arenarium</i>	C
5.	Konwalia majowa	<i>Convallaria maialis</i>	L
6.	Kopytnik zwyczajny	<i>Asarum europeum</i>	L
7.	Kruszyna pospolita	<i>Frangula alnus</i>	L
8.	Marzanka wonna	<i>Asperula odorata</i>	C
9.	Mącznica lekarska	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i>	R
10.	Paprotka zwyczajna	<i>Polypodium vulgare</i>	R
11.	Pierwiosnka lekarska	<i>Primula officinalis</i>	R
12.	Pierwiosnka wyniosła	<i>Primula elatior</i>	R
13.	Porzeczka czarna	<i>Ribes nigrum</i>	R

Liczebność:

R - gatunki rzadkie,
S - gatunki sporadyczne,
C - gatunki częste,
L - gatunki liczne.

* gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi Roślin:

EN (endangered) – zagrożone,
VU (vulnerable) – narażone,
LR (lower risk) – gatunki niższego ryzyka,

§ 11. Zwierzęta podlegające prawnej ochronie gatunkowej:

1) całkowitej:

Lp.	Nazwa gatunkowa	Liczebność
owady <i>Insecta</i>		
1.	biegacz skórzasty <i>Carabus coriaceus</i>	R
2.	biegacz wręgaty <i>Carabus cancelatus</i>	R
3.	czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	S
4.	czerwończyk fioletek <i>Lycaena helle</i>	S
5.	paż żeglarz <i>Iphiclides podalirius</i>	R
6.	trzmiel ziemny <i>Bombus terrestris</i>	C
7.	trzmiel rudy <i>Bombus pascuorum</i>	C
8.	trzmiel kamiennik <i>Bombus lapidarius</i>	R
ryby <i>Pisces</i>		
1.	głowacz pręgopłetwy <i>Cottus poecilopus</i>	S/NT*
2.	Koza <i>Cobitis taenia</i>	S
3.	Różanka <i>Rhodeus sericeus</i>	S/NT*
4.	strzebla potokowa <i>Phoxinus phoxinus</i>	S
5.	troć jeziorowa <i>Salmo Trutta</i>	S
płazy <i>Amphibia</i>		
1.	traszka zwyczajna <i>Triturus vulgaris</i>	C
2.	traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>	R/ EN*
3.	kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	C
4.	ropucha szara <i>Bufo bufo</i>	L
5.	ropucha zielona <i>Bufo viridis</i>	R
6.	ropucha paskówka <i>Bufo calamita</i>	Ś
7.	grzebiuszka ziemna <i>Pelobates fuscus</i>	C
8.	żaba jeziorowa <i>Rana lessonae</i>	L
9.	żaba wodna <i>Rana esculenta</i>	C
10.	żaba trawna <i>Rana temporaria</i>	L
11.	żaba moczarowa <i>Rana arvalis</i>	L
gady <i>Reptilia</i>		
1.	jaszczurka zwinka <i>Lacerta agilis</i>	R
2.	jaszczurka żyworodna <i>Lacerta vivipara</i>	C
3.	padalec zwyczajny <i>Anguis fragilis</i>	R
4.	zaskroniec zwyczajny <i>Natrix natrix</i>	S
5.	żmija zygzakowata <i>Vipera berus</i>	S
ptaki <i>Aves</i>		
1.	bąk <i>Botaurus stellaris</i>	
2.	białorzytka <i>Oenanthe oenanthe</i>	R/G
3.	bielik <i>Haliaeetus albicilla</i>	S/P/LC*
4.	blotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>	R/G
5.	bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>	L/G
6.	bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	S/G
7.	bogatka <i>Parus major</i>	C/G
8.	brzęczka <i>Locustella luscinioides</i>	
9.	cierniówka <i>Sylvia communis</i>	R/G
10.	czajka <i>Vanellus vanellus</i>	R/G
11.	czarnogłówka <i>Parus montanus</i>	C/G
12.	czubatka <i>Parus cristatus</i>	C/G
13.	czyż <i>Carduelis spinus</i>	C/G
14.	derkacz <i>Crex crex</i>	R/G
15.	drozd śpiewak <i>Turdus philomelos</i>	C/G

16.	drożdżik	<i>Turdus iliacus</i>	R/G
17.	dudek	<i>Upupa epops</i>	S/G
18.	dzierlatka	<i>Galerida cristata</i>	C/G
19.	dzięcioł czarny	<i>Dryocopus martius</i>	R/G
20.	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	R/G
21.	dzięcioł średni	<i>Dendrocopos medius</i>	R/G
22.	dzięcioł zielonosiwy	<i>Picus canus</i>	R/G
23.	dzięciołek	<i>Dendrocopos minor</i>	S/G
24.	dziwonia	<i>Carpodacus erythrinus</i>	R/G
25.	dzwoniec	<i>Carduelis chloris</i>	C/G
26.	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	L/G
27.	gągoł	<i>Bucephala clangula</i>	R/G
28.	gąsiorek	<i>Lanius collurio</i>	C/G
29.	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	L/G
30.	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	
31.	jaskółka brzegówka	<i>Riparia riparia</i>	C/G
32.	jaskółka dymówka	<i>Hirundo rustica</i>	C/G
33.	jaskółka oknówka	<i>Delichon urbica</i>	C/G
34.	jastrząb (gołębiarz)	<i>Accipiter gentilis</i>	C/G
35.	jemiołuszka	<i>Bombycilla garrulus</i>	R/P
36.	jerzyk	<i>Apus apus</i>	S/G
37.	kania ruda	<i>Milvus milvus</i>	S/G/NT*
38.	kawka	<i>Carvus monedula</i>	L/G
39.	kobus	<i>Falco subbuteo</i>	R/G
40.	kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>	R/G
41.	kos	<i>Turdus merula</i>	R/G
42.	kowalik	<i>Sitta europaea</i>	C/G
43.	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	R/G
44.	kruk	<i>Corvus corax</i>	R/G
45.	krzyżodziób świerkowy	<i>Loxia curvirostra</i>	
46.	kszyk	<i>Gallinago gallinago</i>	R/G
47.	kukułka	<i>Cuculus canorus</i>	L/G
48.	kurka wodna	<i>Gallinula chloropus</i>	S/G
49.	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	L/G
50.	lerka	<i>Lullula arborea</i>	
51.	łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	L/G
52.	łozówka	<i>Acrocephalus palustris</i>	C/G
53.	łyska	<i>Fulica atra</i>	C/G
54.	makolągwa	<i>Carduelis cannobina</i>	R/G
55.	mazurek	<i>Passer montanus</i>	C/G
56.	mewa pospolita	<i>Larus canus</i>	L/G
57.	mewa śmieszka	<i>Larus ridibundus</i>	L/G
58.	modraszka	<i>Parus caeruleus</i>	L/G
59.	muchotłówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	C/G
60.	muchotłówka żałoba	<i>Ficedula hypoleuca</i>	R/G
61.	mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>	C/G
62.	myszolów zwyczajny	<i>Buteo buteo</i>	C/G
63.	nurogęs	<i>Mergus merganser</i>	
64.	orlik krzykliwy	<i>Aquila pomarina</i>	S/G/LC*
65.	orzeczówka	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	R/G
66.	paszkot	<i>Turdus viscivorus</i>	C/G
67.	pełzacz leśny	<i>Certhia famolaris</i>	L/G
68.	perkoz dwuczuby	<i>Podiceps cristatus</i>	C/G
69.	piegża	<i>Sylvia curruca</i>	
70.	pierwiosnek	<i>Phylloscopus trochilus</i>	C/G
71.	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	C/G

72.	pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>	L/G
73.	pliszka żółta	<i>Motacilla flava</i>	R/G
74.	pluszcz	<i>Cinclus cinclus</i>	S/G
75.	płaskonos	<i>Anas clypeata</i>	S
76.	płomykówka	<i>Tyto alba</i>	R/G
77.	podgorzałka	<i>Aythya nyroca</i>	R/G/EN*
78.	podrózniczek	<i>Luscinia svecica</i>	S/G/NT*
79.	pokląskwa	<i>Saxicola rubetra</i>	C/G
80.	pokląskwa	<i>Saxicola rubetra</i>	C/G
81.	pokrzewka czarnołbista	<i>Sylvia atricapilla</i>	C/G
82.	pokrzewka ogrodowa	<i>Sylvia borin</i>	C/G
83.	pokrzywnica	<i>Prunella modularis</i>	
84.	potrzeszcz	<i>Miliaria calandra</i>	C/G
85.	potrzos	<i>Emberiza schoeniculus</i>	C/G
86.	pójdźka	<i>Athene noctua</i>	R/G
87.	puszczyk	<i>Strix aluco</i>	R/G
88.	ranuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>	C/G
89.	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	C/G
90.	rybitwa czarna	<i>Chlidonias niger</i>	R/P
91.	rybitwa zwyczajna	<i>Sterna hirundo</i>	C/G
92.	samotnik	<i>Tringa ochropus</i>	
93.	sikora uboga	<i>Parus palustris</i>	L/G
94.	siniak	<i>Columba oenas</i>	C/G
95.	skowronek	<i>Alauda arvensis</i>	L/G
96.	słowik szary	<i>Luscinia luscinia</i>	C/G
97.	sosnowka	<i>Parus ater</i>	C/G
98.	sowa uszata	<i>Asio otus</i>	R/G
99.	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	L/G
100.	srokosz	<i>Lanius excubitor</i>	R/G
101.	strumieniówka	<i>Locustella fluviatilis</i>	
102.	strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	C/G
103.	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	C/G
104.	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	L/G
105.	świergotek drzewny	<i>Anthus trivialis</i>	
106.	świergotek łąkowy	<i>Anthus pratensis</i>	C/G
107.	świergotek polny	<i>Anthus campestris</i>	C/G
108.	świstunka	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	C/G
109.	tracz nurogęs	<i>Mergus merganser</i>	R/G
110.	trzciniak	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	R/G
111.	trzcinniczek	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	R/G
112.	trzmiełojad	<i>Pernis apivorus</i>	R/G
113.	trznadel	<i>Emberiza citrinella</i>	L/G
114.	turkawka	<i>Streptopelia turtur</i>	
115.	wilga	<i>Oriolus oriolus</i>	R/G
116.	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	C/G
117.	zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>	
118.	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	L/G
119.	zimorodek	<i>Acedo atthis</i>	R/G
120.	zniczek	<i>Ficedula parva</i>	C/G
121.	żuraw	<i>Grus grus</i>	C/G
ssaki <i>Mammalia</i>			
1.	borowiec wielki	<i>Nyctalus noctula</i>	R
2.	gacek brunatny	<i>Plecotus auritus</i>	L
3.	gronostaj	<i>Mustela erminea</i>	R
4.	Jeż wschodni	<i>Erinaceus concolor</i>	C

5.	karlik większy	<i>Pipistrellus nathussi.</i>	R
6.	kret	<i>Talpa europaea</i>	L
7.	łasica	<i>Mustela nivalis</i>	C
8.	mopek	<i>Barbastella barbastellus</i>	L
9.	mroczek pozłocisty	<i>Eptesiculus nilssoni</i>	S/NT*
10.	mroczek późny	<i>Eptesicus serotinus</i>	R
11.	nocek łydkowłosy	<i>Myotis dasycneme</i>	R/EN*
12.	nocek rudy	<i>Myotis daubentoni</i>	C
13.	ryjówka aksamitna	<i>Sorex araneus</i>	C
14.	ryjówka malutka	<i>Sorex minutus</i>	R
15.	rzęsorek rzeczek	<i>Neomys fodiens</i>	C
16.	smużka	<i>Sicita betulina</i>	S
17.	wiewiórka	<i>Sciurus vulgaris</i>	C

2) częściowej:

Ptaki Aves			Liczebność
1.	kormoran czarny	<i>Phalacrocorax carbo</i>	R
2.	mewa srebrzysta	<i>Larus argentatus</i>	R/G
3.	sroka	<i>Pica pica</i>	L/G
4.	wrona siwa	<i>Corvus corone cornix</i>	C/G
Ssaki Mammalia			
5.	bóbr europejski	<i>Castor fiber</i>	L
6.	wydra	<i>Lutra lutra</i>	L

Liczebność:

R - gatunki rzadkie,
S - gatunki sporadyczne,
C - gatunki częste,
L - gatunki liczne.

*gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt:

EN – gatunki zagrożone,
NT – gatunki bliskie zagrożenia,
LC – gatunki najmniejszej troski.

G- gatunki gniazdujące,
P – gatunki przelotne

§ 12. W Parku występują następujące obszary prawnie chronione:

- 1) rezerваты przyrody – Jezioro Hańcza, Głazowisko Bachanowo nad Czarną Hańczą, Głazowisko Łopuchowskie, Rutka. Łączna powierzchnia rezerwatów wynosi 369,92 ha, co stanowi 5,9 % powierzchni ogólnej Parku;
- 2) użytki ekologiczne - jezioro Kojle, Perty, Szurpiły i Jęglówek o łącznej pow. 133,0 ha, co stanowi ok. 2,1 % powierzchni Parku.

§ 13. Pomniki przyrody:

- 1) pomnikowe drzewa - 16 pojedynczych drzew oraz 2 grupy drzew.
- 2) pomnikowe głazy narzutowe - 10 pojedynczych głazów.

§ 14. Typy krajobrazów:

- 1) naturalne (obszary, jakie tworzą wzgórza i pagóry morenowe, doliny rzeczne i jeziorne, lasy) - 37% pow. Parku;
- 2) antropogeniczne (obszary i obiekty środowiska kulturowo – krajobrazowego, obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, obszary zabudowane, komunikacja i infrastruktura techniczna) – 63% pow. Parku.

§ 15. Wartości kulturowe:

- 1) zabytki architektury:

Lp.	Nazwa obiektu	Nr rejestru
a)	Molenna staroobrzędowców, ok. 1921 r. w Wodziłkach, gm. Jeleniewo	414
b)	Kaplica na cmentarzu parafialnym, XVIII/XIX w. w Smolnikach, gm. Wiżajny	462
c)	Cmentarz parafialny rzymskokatolicki, XIX w. w Smolnikach gm. Wiżajny	720
d)	Park dworski, XIX w. w Starej Hańczy, gm. Wiżajny	599

2) stanowiska archeologiczne:

Lp.	Nazwa obiektu	Nr rejestru
a)	Grodzisko pradziejowe i wczesnośredniowieczne (Szurpiły), stan. Nr 3 w Czajewszczyźnie, gm. Jeleniewo	A – a – 2
b)	Osada wczesnośredniowieczna (Targowisko), stan. 4 w Szurpiłach, gm. Jeleniewo	A – 88
c)	Grodzisko pradziejowe, stan. 5 w Dzierwanach, gm. Wiżajny	A – 83
d)	Osada wczesnośredniowieczna , stan. 1 w Smolnikach , gm. Wiżajny	A-a-4

Rozdział 3

Cele ochrony

§ 16. Cele ogólne, wyznaczające główne kierunki ochrony Parku:

- 1) ochrona przyrody;
- 2) ochrona środowiska kulturowego;
- 3) ochrona krajobrazu.

§ 17. Celem ochrony przyrody jest:

- 1) ochrona zasobów i ekosystemów wodnych oraz źródeł;
- 2) ochrona atmosfery;
- 3) ochrona i kształtowanie ekosystemów leśnych;
- 4) ochrona ekosystemów nieleśnych;
- 5) ochrona flory i fauny.

§ 18. Celem ochrony wartości kulturowych jest:

- 1) ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego związanego ze strukturą osadnictwa, siecią dróg i użytkowaniem gruntów;
- 2) ochrona ukształtowanej w procesie dziejowym struktury krajobrazu kulturowego;
- 3) odtwarzanie i ożywianie lokalnych tradycji.

§ 19. Celem ochrony krajobrazu jest:

- 1) zachowanie i ochrona zespołów krajobrazu otwartego, stanowiącego walor wizualny współistnienia gospodarki człowieka z naturalnymi zasobami środowiska;
- 2) ochrona struktur geomorfologicznych;
- 3) ochrona specyficznych i unikatowych wartości przyrodniczych i kulturowych stanowiących wysoką wartość poznawczą i estetyczną;
- 4) zachowanie skali otwartych przestrzeni budujących specyfikę krajobrazową;
- 5) utrzymanie charakterystycznych typów zabudowy;
- 6) promocja walorów krajobrazowych i rozwijanie agroturystyki oraz innych form turystyki wykorzystujących walory krajobrazowe zgodnie z wymogami ochrony przyrody i środowiska.

Rozdział 4

Obszary działań ochronnych

§ 20. Obszar Parku podzielony został na następujące obszary ochronne (mapa w skali 1:25000):

- 1) **strefa 0** - obejmująca obszary o najwyższych wartościach przyrodniczych, naukowych i dydaktycznych, mająca na celu zachowanie ich unikatowych i wybitnych wartości;
- 2) **strefa I** - obejmująca zlewnie rzek przepływających przez Park, posiadająca duże znaczenie przyrodnicze dla utrzymania czystości wód jezior;
- 3) **strefa II** - krajobrazowa obejmująca charakterystyczne dla obszaru Parku formy terenu;
- 4) **strefa III** - obejmująca tereny pozostałe;
- 5) **strefy ochronne wokół jezior.**

§ 21. 1. Ochrona powierzchni ziemi, jej struktur geomorfologicznych i gleb, na obszarze całego Parku, polega na:

- 1) zachowaniu zespołów form ukształtowania terenu reprezentujących zestawy cech charakterystycznych dla określonych typów morfologicznych,
- 2) zachowaniu charakterystycznych form geomorfologicznych, w tym:
 - a) moren czołowych w postaci pojedynczych wzgórz, pasm wzgórz lub wałów (np. Góra Cisowa),
 - b) moren dennych,
 - c) moren spiętrzenia (szczególnie położonych w rejonie Wodziłk),
 - d) ozów (szczególnie w dolinie Czarnej Hańczy pod Turtulem, Okrągłem, w Smolnikach),
 - e) rynien lodowcowych (szczególnie rynny jeziora Hańcza i będącego jej przedłużeniem rynnowej doliny Czarnej Hańczy),
 - f) doliny wiszącej „Gaciska”,
 - g) sandrów, form martwego lodu a w szczególności: moren martwego lodu (Góra Zamkowa), kemów i zagłębień wytopiskowych.
- 3) objęciu szczególną ochroną Góry Cisowej, Góry Zamkowej, doliny „Gaciska”, ozu turtulsko - bachanowskiego, jako form najbardziej cennych i eksponowanych w krajobrazie Parku;
- 4) ochronie wszystkich gleb pochodzenia organicznego i gleb leśnych przed niepożądaną zmianą ich właściwości fizykochemicznych.

2. Ochrona hydrosfery, na obszarze całego Parku, polega na:

- 1) utrzymaniu naturalnych warunków cyrkulacji wody w poszczególnych jednostkach hydrograficznych;
- 2) zachowaniu wysokiej jakości wód w rzekach i zbiornikach wodnych poprzez zakaz odprowadzania do wód powierzchniowych i gruntu nieoczyszczonych ścieków sanitarnych i przemysłowych, a ścieków oczyszczonych w wielkościach wynikających z obowiązujących ustaw prawnych;
- 3) zachowaniu w niezmienionym stanie zbiorników wodnych, jezior, „oczek wodnych”, obszarów podmokłych, mokradeł, torfowisk, naturalnych wypływów wód podziemnych oraz terenów bagiennych, stanowiących obszary naturalnej retencji;
- 4) utrzymaniu ustanowionych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gmin Jeniewo, Przerośl, Rutka Tartak i Wiżajny stref ochronnych wokół wód;
- 5) obejmowaniu ochroną prawną przewidzianą ustawą o ochronie przyrody niektórych ww. obiektów o szczególnej wartości, a przede wszystkim wiszących torfowisk źródłiskowych nad jeziorem Jaczno;
- 6) nie wprowadzaniu zmian stosunków wodnych mogących pogorszyć stan środowiska;
- 7) nie używaniu na wszystkich wodach sprzętu pływającego o napędzie spalinowym.

3. Ochrona atmosfery, na obszarze całego Parku, polega na:

- 1) utrzymaniu stanu fizyczno – chemicznego atmosfery, zapewniającego korzystne warunki funkcjonowania przyrody ożywionej, właściwe warunki życia ludzi i zachowanie dóbr kultury materialnej poprzez przestrzeganie norm określonych w przepisach szczególnych;
- 2) utrzymaniu odpowiednich warunków akustycznych, zapewniających korzystne warunki życia ludzi i fauny oraz warunków topoklimatycznych dla funkcjonowania ekosystemów Parku.

4. Ochrona biosfery, na obszarze całego Parku, polega na:

- 1) utrzymaniu pełnej różnorodności gatunków roślin, zwierząt i grzybów na ich naturalnych stanowiskach;
- 2) utrzymaniu wszystkich stanowisk gatunków roślin, zwierząt i grzybów podlegających prawnej ochronie gatunkowej;
- 3) podniesieniu stanu liczebności gatunków rzadkich i zagrożonych poprzez ochronę stanowisk i reintrodukcję;
- 4) utrzymaniu stabilnej populacji (zachowanie nienaruszonych siedlisk) gatunków endemicznych i reliktowych;
- 5) uwzględnianiu w procesie zabiegów związanych z użytkowaniem i ochroną lasów obecności gatunków chronionych;
- 6) przebudowie zniekształconych drzewostanów z uwzględnieniem zróżnicowania mikrosiedlisk oraz ochrona polan śródleśnych;
- 7) możliwości zalesiania gleb o niskiej produktywności rolniczej, z wyłączeniem punktów widokowych, cennych obiektów geomorfologicznych oraz siedlisk roślin, których zalesienie prowadziłoby do utraty wartości obszaru;
- 8) zalesianiu obszarów źródliskowych, wododziałowych oraz terenów osuwisk;
- 9) utrzymaniu retencji wód w lasach, jako niezbędnego elementu prawidłowej ochrony ekosystemów leśnych;
- 10) tworzeniu ciągów i korytarzy leśnych łączących lasy Parku z lasami jego otoczenia – obszary pomiędzy Uroczyskiem Hańcza a Puszczą Romincką, pomiędzy Uroczyskiem Borek II a Uroczyskiem Bondziszki.
- 11) zachowaniu pełnego wachlarza zbiorowisk naturalnych występujących w krajobrazie nieleśnym, głównie w dolinach rzek, strumieni i cieków wodnych;
- 12) utrzymaniu retencji wód na obszarach nieleśnych oraz właściwego gospodarowania na terenach przyległych, jako niezbędnego elementu prawidłowej ochrony obszarów i biocenoz nieleśnych;
- 13) zachowaniu dotychczasowych siedlisk i miejsc rozrodu zwierząt;
- 14) odtwarzaniu siedlisk i miejsc rozrodu zwierząt;
- 15) ochronie różnorodności siedlisk warunkujących bogactwo fauny;
- 16) ochronie drzew, stanowiących miejsca lęgowe ptaków;
- 17) instalowaniu skrzynek lęgowych dla ptaków;
- 18) reintrodukcji gatunków wymarłych lub zagrożonych wyginięciem;
- 19) wykonaniu prac inwentaryzacyjnych, mających na celu stwierdzenie faktycznego stanu fauny Parku;
- 20) działalności edukacyjnej, mającej na celu uświadomienie lokalnej społeczności potrzeby stosowania metod ochrony oraz ochrony gatunkowej zwierząt, przybliżanie prostych metod ochronnych.

5. Ochrona wartości kulturowych, na obszarze całego Parku, polega na:

- 1) wprowadzeniu ustaleń zawartych w opracowaniu pt. „Ochrona zabytkowego krajobrazu kulturowego województwa suwalskiego” wykonanym przez Państwową Służbę Konserwatorską w Suwałkach w 1999 roku:
 - a) ochrona szeroko rozumianego krajobrazu kulturowego – krajobraz kulturowy podlegający ochronie został wyznaczony za pomocą stref ochrony konserwatorskiej (SOK) oraz przeciwdziałanie dewastacji krajobrazu elementami infrastruktury technicznej;
 - b) zachowanie chronionych prawem obiektów zabytkowych wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków, niezależnie od ich stanu zachowania (§15 pkt 1));

- c) ochrona obiektów o wartościach kulturowych będących w zainteresowaniu służb konserwatorskich oraz kontynuacja postępowań o wpisanie do rejestru zabytków;
 - d) maksymalne zachowanie historycznej strony budowli sakralnych, detalu architektonicznego i wyposażenia wnętrza;
 - e) zachowanie w istniejącym kształcie architektonicznym i utrzymanie pierwotnej funkcji obiektów sakralnych m. in. Molenny Staroobrzędowców w Wodзилkach, kaplicy na cmentarzu parafialnym w Smolnikach;
 - f) zachowanie zabytkowych założeń parku dworskiego w Starej Hańczy, konserwacja alei, odtworzenie i uzupełnianie ubytków tymi samymi gatunkami drzew oraz prowadzenie systematycznych prac pielęgnacyjnych i porządkowych;
 - g) zachowanie wszystkich elementów związanych z funkcją terenu – ogrodzeń, bram, nagrobków, itp., cmentarzy podlegających ochronie jako miejsca kultu i pomniki historii;
 - h) przedstawianie do uzgodnienia Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków zakresu prac porządkowych na terenie cmentarzy;
 - i) przed rozbiórką obiektów o wartościach historyczno – kulturowych wykonanie podstawowej dokumentacji historycznej, tj. inwentaryzacji zgodnie z wymogami zawartymi w zarządzeniu Nr 163 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 13 grudnia 1963 roku (Dz. U. MK i Szt. z 1964 r. Nr 1, poz.1);
 - j) w stosunku do stanowisk archeologicznych obowiązuje:
 - zachowanie obiektów archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków (§ 15 pkt 2)) oraz przewidzianych do wpisania do rejestru zabytków, będących w zainteresowaniu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
 - wszelkie prace ziemne w obrębie tych stanowisk mogą być prowadzone tylko za zgodą Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, pod jego ścisłym nadzorem archeologiczno – konserwatorskim;
 - stanowiska archeologiczne posiadające ekspozycję terenową (grodziska, kurhany, cmentarzyska) podlegają bezwzględnej ochronie z zakazem jakiegokolwiek ingerencji z substancją środowiska.
- 2) właściwej ekspozycji obiektów zabytkowych i udostępnieniu ich dla turystyki krajoznawczej - poprzez odpowiednie zagospodarowanie terenów otaczających;
 - 3) lokalizacji obiektów i urządzeń na terenach, gdzie są stwierdzone stanowiska archeologiczne - pod warunkiem przeprowadzenia badań archeologicznych poprzedzających realizację inwestycji;
 - 4) uwzględnianiu, w formie niezmienionej, wszystkich stanowisk archeologicznych przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i projektach budowlanych. Nie wyklucza się możliwości, że dane dotyczące zabytkowej zawartości stanowisk, jak i ich zasięgu, ulegną zmianie po przeprowadzeniu badań weryfikacyjnych;
 - 5) objęciu ochroną 12 wydzielonych i naniesionych na mapę „Turystyka i wypoczynek, dziedzictwo kulturowe” w skali 1:25000, jednostek architektoniczno - krajobrazowych (**JARK**), które powinny podlegać ochronie konserwatorskiej, według zasad przyjętych w wytycznych do opracowania problematyki ochrony wartości kulturowych w planach zagospodarowania przestrzennego (zał. do pisma Ministerstwa Kultury i Sztuki, Ministerstwa Administracji i Ministerstwa Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z dn. 27.08.1981 r.). Zgodnie z nimi do **strefy „A”** - pełnej ochrony nie zakwalifikowano żadnej jednostki, natomiast do **strefy „B”** - ochrony częściowej, obejmującej obszary podlegające rygorom w zakresie utrzymania zasadniczych elementów rozplanowania istniejącej substancji o wartościach kulturowych oraz charakteru i skali nowej zabudowy, zakwalifikowano 3 jednostki oznaczone na mapie Nr 9 w skali 1:25000 numerami **83, 86, 90**;
 - 6) otoczeniu pełną opieką obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub przewidzianych do uznania za zabytkowe w jednostkach zakwalifikowanych do **strefy „B”**, gdzie ponadto ochrona wartości kulturowych polega na:
 - a) narzuceniu rygorów w zakresie utrzymania historycznie rozplanowanych struktur przestrzennych;
 - b) utrzymaniu istniejącej sieci dróg;
 - c) zachowaniu form budownictwa mieszkalnego i gospodarczego;

- d) zalecaniu, aby nowe domy nawiązywały do form tradycyjnych związanych z Pojezierzem Suwalskim, preferuje się budynki parterowe, o wysokich dachach dwuspadowych (kąt nachylenia połaci od 35° - 45°);
 - e) opracowaniu kilku wzorcowych projektów, które byłyby popularyzowane na terenie Parku i jego strefy ochronnej;
 - f) lokalizacji nowych obiektów tak aby nie została naruszona naturalna konfiguracja terenu;
 - g) równolegle z przewidywanymi rodzajami ochrony proponuje się różne sposoby działania, które umożliwiają utrzymanie i poprawę krajobrazu kulturowego, w tym celu zakłada się:
 - OCHR (ochronę, głównie zabezpieczenia prawne) dla 83 – JARK;
 - INTE – (integrację) dla 86 – JARK, 90 – JARK;
 - h) ochronie obszarów krajobrazu kulturowego poprzez włączenie ich do jednej z trzech podstawowych stref ochrony w formie:
 - rezerwatów kulturowych;
 - parków kulturowych;
 - stref ochrony konserwatorskiej.
- 7) utworzeniu na obszarze Parku archeologicznego rezerwatu kulturowego Góra Zamkowa – Szurpiły, znaczącego dla tego terenu ze względu na duży potencjał w postaci obiektów archeologicznych i krajobrazu kulturowego oraz opracowaniu planu ochrony dla ww. rezerwatu;
 - 8) objęciu 83 – JARK (Pogorzałek), 86 – JARK (Kleszczówek, Sidory) i 90 – JARK (Jeleniewa) strefami ochrony konserwatorskiej (SOK);
 - 9) wprowadzeniu, na obszarach stref ochrony konserwatorskiej, wymogu konsultowania i uzgadniania z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wszelkich działań inwestycyjnych w zakresie:
 - a) budowy nowych obiektów kubaturowych,
 - b) przebudowy, rozbudowy, remontów, a także zmiany funkcji obiektów figurujących w rejestrze zabytków;
 - c) zmian ukształtowanych historycznie założeń ruralistycznych (dot. w szczególności wsi Szurpiły);
 - 10) dopuszczeniu w powyższych strefach działalności inwestycyjnej uwzględniającej istniejące już związki przestrzenne i planistyczne, przy stosowaniu następujących wymogów odnośnie realizowanych obiektów budowlanych:
 - a) kształtowanie współczesnej zabudowy układów wsi w nawiązaniu do zabudowy tradycyjnej i przeciwdziałanie tendencjom rozpraszania zabudowy wsi;
 - b) zachowanie w maksymalnym stopniu wyróżniających się elementy krajobrazotwórczych charakterystycznych dla tego regionu;
 - c) wznoszenie obiektów budowlanych o wysokości maksymalnej do jednej kondygnacji nadziemnej z ewentualnym poddaszem użytkowym, wysokimi dachami dwuspadowymi, regionalnymi formami detalizacji, piwnicami wyniesionymi na nie więcej niż 60 cm nad najwyższy punkt terenu, z oknami o regularnym podziale;
 - d) dostosowanie gabarytów i kształtu brył obiektów do architektury regionalnej typowej dla Pojezierza Suwalskiego;
 - e) wznoszenie obiektów z użyciem materiałów naturalnych;
 - f) wykluczenie stosowania sidingu jako materiału elewacyjnego;
 - 11) wspomaganie utrzymania w należyłym stanie technicznym obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków oraz zapobieganiu zmianom formy obiektów i zagospodarowania ich otoczenia;
 - 12) wspomaganie zachowania obiektów kubaturowych i stanowisk archeologicznych nie wpisanych do rejestru zabytków;
 - 13) współdziałaniu gmin położonych w obszarze Parku z Podlaskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

6. Ochrona krajobrazu, na obszarze całego Parku, polega na:

- 1) zachowaniu przyrodniczo – krajobrazowego charakteru Parku, wykształconego poprzez ukształtowanie terenu oraz określone typy zbiorowisk leśnych i nieleśnych;
- 2) ochronie przed zmianami i utrzymaniu historycznie rozplanowanych struktur przestrzennych, rozłogów pól, sieci dróg, zachowania form budownictwa mieszkalnego i gospodarczego;
- 3) utrzymaniu otwartych przestrzeni budujących specyfikę krajobrazową;
- 4) zachowaniu elementów związanych z ekspozycją krajobrazową;
- 5) zachowaniu ciągów widokowych o walorach krajobrazowych;
- 6) zachowaniu punktów widokowych;
- 7) uzgadnianiu z Dyrekcją Parku programów rozwoju gospodarki rolnej, planów zagospodarowania przestrzennego, programów rozwoju turystyki, itp..

§ 22.1. Zasady rozwoju funkcji gospodarczych w zakresie leśnictwa:

- 1) wprowadzenie do gospodarki leśnej zasad rozwoju zrównoważonego, polegającego na zachowaniu bogatej różnorodności biologicznej lasów oraz wdrażaniu modelu globalnej ochrony całych kompleksów leśnych, przy prowadzeniu aktywnej ochrony różnych ekotypów, utrzymywaniu zasobności gleb i optymalnych warunków wodnych, przy równoczesnym odtwarzaniu zespołów leśnych;
- 2) utrzymywanie trwałości i ciągłości przestrzennej lasów w ramach systemu ekologicznego województwa i kraju oraz racjonalne wykorzystanie dla potrzeb gospodarczych i turystyczno-rekreacyjnych;
- 3) zwiększanie powierzchni leśnych zgodnie z ustaleniami w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- 4) do zalesiania i zadrzewiania stosować sadzonki gatunków rodzimych.

2. Zasady rozwoju funkcji gospodarczych w zakresie rolnictwa:

- 1) prowadzenie zrównoważonej gospodarki rolnej uwzględniającej głównie:
 - a) stosowanie zabiegów agrotechnicznych /technika uprawy roli, następstwa roślin/ hamujących degradację gleb;
 - b) ograniczanie spływów zanieczyszczeń obszarowych z gruntów i gospodarstw rolnych do wód powierzchniowych i podziemnych;
 - c) poprawę dotychczasowej struktury przestrzennej gruntów poprzez wprowadzanie śródpolnego systemu zadrzewień i zakrzewień;
 - d) możliwość przeznaczania pod zalesianie gruntów nieprzydatnych do produkcji rolnej;
- 2) utrzymanie jakościowo dobrej rolniczej przestrzeni produkcyjnej z zachowaniem dotychczasowych form użytkowania;
- 3) poprawa struktury obszarowej gospodarstw indywidualnych;
- 4) inspirowanie działań administracji rządowej, samorządów różnych szczebli i innych organizacji rolniczych na rzecz ekologizacji rolnictwa;
- 5) preferowanie rozwoju produkcji i przetwórstwa żywności metodami ekologicznymi;
- 6) inspirowanie działań mających na celu rozwój agroturystyki;

3. Zasady rozwoju funkcji gospodarczych w zakresie rybactwa - gospodarka rybacka winna być prowadzona w oparciu o operaty rybackie.

4. Zasady rozwoju funkcji gospodarczych w zakresie turystyki:

- 1) turystyczne udostępnienie Parku nie może zagrażać jego walorom oraz funkcjom ekologicznym, które w stosunku do każdego sposobu zagospodarowania należy traktować jako nadrzędne;
- 2) na całym obszarze Parku należy dostosować rodzaj i formy zagospodarowania turystycznego do walorów przyrodniczych i kulturowo – krajobrazowych;
- 3) wiodącymi formami rekreacji powinny być:
 - a) turystyka krajoznawcza, kwalifikowana (piesza, rowerowa, konna, narciarska) oraz dydaktyczna i specjalistyczna (myślistwo, wędkarstwo, zbieractwo),

- b) wypoczynek pobytowy,
c) agroturystyka.
- 4) utrzymanie, modernizacja i rozwój następujących podstawowych elementów zagospodarowania turystycznego:
- zabudowy agroturystycznej;
 - zabudowy pensjonatowej;
 - sezonowych schronisk młodzieżowych;
 - bazy edukacyjno – noclegowej;
 - pól biwakowych;
 - wypożyczalni sprzętu sportowego;
 - punktów widokowych;
 - urządzeń obsługi turystów, ze szczególnym uwzględnieniem bazy gastronomicznej i handlowej, terenów sportowych (boiska sportowe, wyciągi narciarskie, itp.), urządzeń sanitarnych, parkingów, punktów informacji turystycznej;
 - szlaków turystycznych pieszych, rowerowych, narciarskich i konnych;
 - ścieżek dydaktycznych z infrastrukturą; w dostosowaniu wielkością i formą do otoczenia przyrodniczego, krajobrazowego i kulturowego, przy spełnieniu jednocześnie wymogów nowoczesnej ochrony środowiska (wyposażenie w pełną infrastrukturę techniczną i sanitarną).
- 5) uwzględnienie w projektowaniu bazy turystyczno – wypoczynkowej:
- wyliczonej na 3250 miejsc chłonności turystycznej lasów i jezior Parku,
 - postulowanej pojemności rekreacyjnej Parku określonej na 1480 miejsc,
 - przewidywanej na 10 760 miejsc sezonowej przepustowości
- 6) dążenie do uzyskania w końcowym efekcie zagospodarowania rekreacyjnego niżej wymienionych form i wielkości bazy noclegowej i miejsc jej lokalizacji:

Miejscowości	Istniejące formy bazy rekreacyjnej (ilość miejsc)				Istniejące i projektowane formy bazy rekreacyjnej (ilość miejsc)				
	Kwatery prywatne	Pola Namiotowe campingi	Schroniska szkolne, obozy	Razem	Kwatery prywatne	Pola namiotowe campingi	Pensjonaty obiekty wczasowe	Schroniska szkolne, obozy	Razem
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Smolniki	56	140	25	221	100	200	60	50	410
Błaskowizna	25			25	30	70	60		160
Bachanowo		30	22	52	20	30		50	100
Hańcza					20		60	20	100
Szurpiły	19			19	30	40	60	50	180
Gulbieniszki	8			8	20			50	70
Udziejek	7			7	20	30		50	100
Turtul			31	31				30	30
Malesowizna					20				20
Wodziłki					20			50	70
Szeszupka					20				20
Razem	115	170	78	363	300	370	240	350	1260

- 7) ograniczenie realizacji budynków pensjonatowych do obszarów zwartej zabudowy wsi.
8) dostosowywanie nowych obiektów do charakteru zabudowy regionalnej Pojezierza Suwalskiego i

- kompozycji krajobrazu, z pełnym wyposażeniem w urządzenia z zakresu ochrony środowiska;
- 9) ukierunkowywanie i ograniczenie swobodnej penetracji turystycznej do wyznaczonych dróg, tras i szlaków, którymi są:
- a) oznakowane szlaki piesze:
 - kolorem czerwonym: Szeszupka – Dierwany; długość trasy 10 km;
 - kolorem żółtym: Malesowizna – Sidorówka; długość trasy 10 km i Sidory – Smolniki; długość trasy 5 km;
 - kolorem niebieskim: Gulbieniszki – Smolniki; długość trasy 21 km;
 - kolorem zielonym: Kazimierówka – Smolniki; długość trasy 12 km;
 - kolorem czarnym: Gulbieniszki – Smolniki (długość trasy 6 km); Wodziłki – Zamkowa Góra (długość trasy 3,5 km); Błaskowizna – Łopuchowo (długość trasy 4,4 km);
 - międzynarodowy szlak dalekobieżny E-11: Dierwany – Smolniki (po szlaku niebieskim) – Smolniki – Kazimierówka (po szlaku zielonym); długość trasy na terenie Parku 13 km.
 - b) oznakowane ścieżki dydaktyczne:
 - „Na Górę Zamkową”: Szurpiły – Sidorówka; długość trasy 6 km;
 - „Wokół jeziora Jaczno” : Smolniki - Smolniki, długość trasy 7 km;
 - „Drzewa i krzewy w parku podworskim w Starej Hańczy”: park podworski nad jeziorem Hańcza w Starej Hańczy; długość trasy 1,5 km;
 - c) nieoznakowane trasy rowerowe:
 - "Wokół jeziora Hańcza": Turtul - Wodziłki - Stara Hańcza - Przełomka - Turtul; dł. trasy: 22 km;
 - "Na Górę Zamkową": Turtul - Szurpiły - Góra Zamkowa - Kazimierówka - Turtul; dł. trasy: 18,5km;
 - "Do Góry Cisowej" : Smolniki - Udziejek Dolny - Cisowa Góra - Smolniki; długość trasy: 12 km;
 - d) nieoznakowane trasy narciarskie oraz urządzenia orczykowego wyciągu narciarskiego w Smolnikach;
 - e) dopuszcza się tworzenie nowych tras turystycznych z zagospodarowaniem towarzyszącym, w uzgodnieniu z właścicielami gruntów.

5. Zasady rozwoju funkcji gospodarczych w zakresie działalności produkcyjnej i usługowej:

- 1) dopuszcza się lokalizację i funkcjonowanie nieuciążliwych zakładów produkcyjnych i rzemiosła usługowego;
- 2) dopuszcza się prowadzenie działalności produkcyjno – usługowej niezbędnej dla obsługi mieszkańców;
- 3) zakaz eksploatacji na obszarze Parku udokumentowanych złóż surowców mineralnych, innych kopalin i kamieni na skalę przemysłową;
- 4) dopuszcza się eksploatację złóż surowców mineralnych posiadających formalno – prawne zezwolenia do czasu wygaśnięcia terminów tych zezwoleń, z obowiązkiem ich rekultywowania po zakończeniu eksploatacji;
- 5) obowiązek wyłączenia z eksploatacji i zrehabilitowanie nielegalnych punktów wydobycia surowców mineralnych.

Rozdział 5

Zakres działań w obszarach ochronnych

§ 23.1. Strefa 0 - obejmująca obszary bardzo wrażliwe, o najwyższych wartościach przyrodniczych, naukowych i dydaktycznych, także tereny rezerwatów, mająca na celu zachowanie ich pierwotnych, unikatowych i wybitnych wartości. Dzieli się na:

- 1) **strefę 0 J – rezerwatową jeziorną**, w której wydzielono:

- a) **0-JI Jezioro Hańcza** - rezerwat wodny **wraz z doliną rzeki Czarna Hańcza**;
 - b) **0-JII zespół jezior Szurpiłskich** - jezioro Szurpiły Jęglówek, Kluczysko (Tchliczysko) i Jęglóweczek;
 - c) **0-JIII jezioro Jaczno i Kamendul**;
 - d) **0-JIV jezioro Kojle i Perty**;
- 2) **strefę 0 R - rezerwatową geomorfologiczną**, obejmującą:
- a) **0 R-I rezerwat przyrody nieożywionej "Głazowisko Łopuchowskie"**;
 - b) **0 R-II rezerwat przyrody nieożywionej „Głazowisko Bachanowo nad Czarną Hańczą”**;
 - c) **0 R-III rezerwat przyrody nieożywionej Rutka**.

2. Ochrona strefy 0 J – rezerwatowej jeziornej polega na:

- 1) obowiązywaniu zakazów jak w rozporządzeniach powołujących przedmiotowe rezerваты;
- 2) obowiązywaniu zakazów jak w planach ochrony poszczególnych rezerwatów;
- 3) obowiązywaniu zakazów jak w rozporządzeniach o utworzeniu użytków ekologicznych;
- 4) zakazie wprowadzania ścieków, również oczyszczonych;
- 5) zakazie wznoszenia jakichkolwiek obiektów budowlanych, w tym i na potrzeby rolnictwa, nie związanych z utrzymaniem zbiorników wodnych, plaż i kąpielisk;
- 6) zakazie wydobywania surowców mineralnych i organicznych;
- 7) zakazie grodzenia brzegów w pasie min. 1,5 m od wody;
- 8) popieraniu działań mających na celu utrzymywanie terenów w stanie naturalnym;
- 9) popieraniu działań mających na celu utworzenie i uporządkowanie stref buforowych wokół jezior;
- 10) utrzymywaniu istniejącej klasy czystości wód oraz dążenie do podniesienia klasy czystości;
- 11) opracowaniu planów ochrony dla rezerwatów nie posiadających takich planów;
- 12) podporządkowaniu wszelkich prac podejmowanych w rezerwach z ochroną częściową celom ochrony tych obiektów;
- 13) tworzeniu szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych;
- 14) dążenie do zmiany gruntów ornych na trwałe użytki zielone lub lasy szczególnie wzdłuż cieków wodnych;
- 15) dopuszczaniu do adaptacji na cele turystyczne i agroturystyczne, istniejącej zabudowy zagrodowej w dobrym i średnim stanie technicznym.

3. Ochrona strefy 0 R – rezerwatowej geomorfologicznej polega na:

- 1) obowiązywaniu zakazów jak w rozporządzeniach powołujących przedmiotowe rezerваты;
- 2) obowiązywaniu zakazów jak w planach ochrony poszczególnych rezerwatów;
- 3) należy dążyć do opracowania planów ochrony dla rezerwatów nie posiadających takich planów;
- 4) dążeniu do podporządkowania celom ochrony tych obiektów wszelkich prac podejmowanych w rezerwach;
- 5) tworzeniu szlaków i ścieżek dydaktycznych;
- 6) utrzymaniu terenów w stanie naturalnym.

§ 24.1. Strefa I - obejmująca zlewnie rzek przepływających przez Park, posiadająca duże znaczenie przyrodnicze dla utrzymania czystości wód jezior, mająca na celu zachowanie dotychczasowych wartości i podejmowanie określonych działań zmierzających do podnoszenia jakości środowiska. Wydzielono w niej:

- 1) **strefę I-H zlewni Czarnej Hańczy z dopływami**;
- 2) **strefę I-S zlewni Szeszupy z Szurpiłówką i Jacznówką**.

2. W strefie I – zlewni rzek podstawowymi kierunkami zagospodarowania są:

- 1) zachowanie funkcji i walorów środowiska ekologicznego;
- 2) ochrona przed zainwestowaniem i degradacją sanitarną.

3. Zagospodarowanie strefy I – zlewni rzek polega na:

- 1) w zakresie organizacji struktury przestrzennej jednostek oraz kształtowania ich zabudowy

i użytkowania gruntów niezabudowanych:

- a) unikaniu, eliminacji i ograniczaniu zanieczyszczenia wód, w szczególności zanieczyszczenia substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego;
 - b) zakazie lokalizacji obiektów uciążliwych dla środowiska, ferm o bezściółkowym systemie chowu oraz prowadzeniu działalności produkcyjnej mogącej wywierać negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze;
 - c) możliwości przebudowy, remontu i wymiany zabudowy wyłącznie w istniejących zagrodach, w granicach działki siedliskowej;
 - d) możliwości adaptacji istniejącej w **strefie I-S** zabudowy na cele turystyczne i rozwój zabudowy rolniczo – agroturystycznej;
 - e) na obszarach użytkowanych rolniczo zachowanie dotychczasowego sposobu użytkowania (ciągi naturalnej zieleni łąkowo – pastwiskowej z lokalnymi skupiskami zieleni łąkowej), istniejących zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz tradycyjnej gospodarki uprawowej, łąk i pastwisk z ukierunkowaniem na rolnictwo ekologiczne;
 - f) utrzymaniu dotychczasowego biegu rzek w ich naturalnym korycie;
 - g) dążeniu do zadrzewiania obszarów wododziałowych, stromych zboczy, terenów wzdłuż brzegów jezior, cieków oraz ścieżek.
- 2) w zakresie ochrony wartości kulturowych:
- a) zachowanie chronionych prawem obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków;
 - b) zachowanie obiektów archeologicznych;
 - c) dążenie do ochrony obiektów o wartościach kulturowych nie wpisanych do rejestru zabytków;
 - d) ochrona stanowisk archeologicznych przed dewastacją lub likwidacją oraz obowiązek zawiadomiania służb archeologicznych o natrafieniu na obiekty nieznanego pochodzenia.
- 3) w zakresie zagospodarowania turystycznego:
- a) obowiązują ustalenia jak w § 22 pkt 4 ppkt 1)-9);
 - b) rozwój turystyki i wypoczynku nie może powodować naruszanie wartościowych elementów przyrodniczych i kulturowych.
- 4) w zakresie komunikacji:
- a) utrzymanie przebiegu dróg publicznych powiatowych i gminnych wymienionych w § 4 pkt.1) lit. b)- c) niniejszego planu, z dopuszczeniem ich modernizacji;
 - b) lokalizowanie stacji paliw oraz zbiorników i rurociągów do magazynowania i transportu olejów i smarów poza obszarem Parku;
 - c) wyznaczanie tras rowerowych międzynarodowych i krajowych;
 - d) ponadto obowiązują ustalenia zawarte w § 31 pkt 3, ppkt 1)-17).
- 5) w zakresie infrastruktury technicznej:
- a) odprowadzenie ścieków sanitarnych:
 - uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej na obszarach położonych w **strefie I** poprzez gromadzenie ścieków w szczelnych zbiornikach bezodpływowych z wywozem do punktów zlewnych najbliższych oczyszczalni oraz budowę systemu kanalizacji wiejskiej;
 - uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej na obszarach sąsiadujących ze **strefą I** poprzez budowę małych oczyszczalni ścieków lub systemu kanalizacji wiejskiej;
 - b) zakaz wprowadzania nawet oczyszczonych ścieków do:
 - rzeki Czarnej Hańczy i jej dopływów powyżej Stawu w Turtulu;
 - rzeki Szeszupy i jej dopływów powyżej jeziora Postawełek.

§ 25.1. Strefa II - krajobrazowa obejmująca charakterystyczne dla obszaru Parku formy terenu, mająca na celu zachowanie obecnego charakteru krajobrazu. Wydzielono w niej:

- 1) **strefę II K** - obejmująca polodowcową dolinę Szeszupy; Dolina Szeszupy stanowi rozległą formę

wytopiskową z licznymi mniejszymi formami (kemy, ozy, tarasy kemowe, wzgórza morenowe). Obszar położony jest od 40 - 90 m niżej od otaczających terenów wysoczyzny morenowej. Dno zagłębienia wypełniają torfy, bagna i jeziora.

2) **strefa II ER - obejmująca obszary narażone na erozję.**

2. Zagospodarowanie strefy II K - obejmującej polodowcową dolinę Szeszupy, polega na:

- 1) popieraniu rozwoju gospodarki rybackiej;
- 2) popieraniu prowadzenia gospodarki rolnej zapewniającej powiązanie produkcji roślinnej i zwierzęcej, gwarantującej trwały obieg składników odżywczych w przyrodzie powiązanej między glebą, rośliną, zwierzęciem i człowiekiem;
- 3) popieraniu prowadzenia produkcji zwierzęcej opartej o system ściółkowy;
- 4) popieraniu uprawy ziół, roślin miododajnych i pszczelarstwa;
- 5) możliwości urządzania pól biwakowych.

3. Zagospodarowanie strefy II ER (obszary narażone na erozję), polega na:

- 1) lokalizowaniu nowych obiektów bez naruszenia naturalnej konfiguracji terenu;
- 2) popieraniu zamian gruntów ornych na użytki zielone;
- 3) zadrzewianiu i zakrzewianiu, roślinnością rodzimą, terenów narażonych na erozję, obszarów wododziałowych, terenów wzdłuż brzegów jezior, cieków oraz ścieżek.

4. Ponadto w całej strefie II krajobrazowej ustala się, co następuje:

- 1) **w zakresie organizacji struktury przestrzennej jednostek oraz kształtowania ich zabudowy i użytkowania gruntów niezabudowanych:**
 - a) obowiązują ustalenia jak dla § 24 pkt 3 ppkt 1) lit. b), e)- g);
 - b) dopuszcza się możliwość adaptacji istniejącej w **strefie II** zabudowy na cele turystyczno – rekreacyjne oraz rozwój zabudowy rolniczo – agroturystycznej;
 - c) utrzymanie dotychczasowego biegu rzek w ich naturalnym korycie i obejmowanie ochroną szczególną najbardziej cennych części obszarów dolin rzecznych w **strefie II** (torfowiska, mokradła, oczka wodne) oraz pierwszeństwo sukcesji regeneracji lasu w dolinach rzecznych a w przypadku potrzeby ochrony wybranych gatunków i grup roślin oraz cennych zbiorowisk roślinnych lub zwierzęcych występujących w ich obrębie – zatrzymanie sukcesji.
- 2) **w zakresie ochrony walorów kulturowych i krajobrazowych** obowiązują ustalenia jak dla § 24 pkt 3 ppkt 2) lit. a)-d);
- 3) **w zakresie zagospodarowania turystycznego** obowiązują ustalenia jak dla § 24 pkt 3 ppkt 3) lit. a)- b);
- 4) **w zakresie komunikacji:**
 - a) utrzymanie przebiegu dróg publicznych – drogi wojewódzkiej oraz dróg powiatowych i gminnych wymienionych w § 4 pkt 1) lit. a) - c), z dopuszczeniem ich modernizacji;
 - b) obowiązują ustalenia jak dla § 31 pkt 3 ppkt 3) – 8), 10) -17);
 - c) wyznaczanie tras rowerowych międzynarodowych i krajowych.
- 5) **w zakresie infrastruktury technicznej:**
 - a) zaopatrzenie w wodę - obowiązują ustalenia jak dla § 31 pkt 4 ppkt 1) lit. a) - b);
 - b) gospodarka ściekowa - obowiązują ustalenia jak dla § 31 pkt 4 ppkt 2) lit. a) - e);
 - c) odprowadzenie wód opadowych - obowiązują ustalenia jak dla § 31 pkt 4 ppkt 3) lit. a) - b);
 - d) gospodarka odpadami - zakaz lokalizacji wysypisk na terenie **strefy II**, obowiązują ustalenia jak dla § 31 pkt 4 ppkt 4) lit. a) - e);
 - e) elektroenergetyka - obowiązują ustalenia jak w § 31 pkt 4 ppkt 5) lit. a) - e);
 - f) gazownictwo - obowiązują ustalenia jak w § 31 pkt 4 ppkt 6) lit. a) - c);
 - g) ciepłownictwo - obowiązują ustalenia jak w § 31 pkt 4 ppkt 7);

h) telekomunikacja - obowiązują ustalenia jak w § 31 pkt 4 ppkt 8) lit. a) - d).

§ 26.1. Strefa III - obejmująca tereny pozostałe – osadniczo - rolne; w strefie tej dopuszcza się prowadzenie wszelkich działań koniecznych dla właściwego funkcjonowania terenu i realizacji potrzeb ludności zamieszkującej Park.

2. Na terenie strefy III obowiązują następujące ustalenia:

- 1) **w zakresie organizacji struktury przestrzennej jednostek oraz kształtowania ich zabudowy i użytkowania gruntów niezabudowanych:**
 - a) dopuszcza się możliwość adaptacji istniejącej w **strefie III** zabudowy na cele turystyczno – rekreacyjne oraz rozwój zabudowy rolno – agroturystycznej;
 - b) przy lokalizacji obiektów budowlanych uwzględniać widokową ekspozycję terenów,
 - c) utrzymanie dotychczasowego biegu rzek w ich naturalnym korycie i obejmowanie ochroną szczególną najbardziej cennych części obszarów dolin rzecznych w **strefie III** (torfowiska, mokradła, oczka wodne) oraz pierwszeństwo sukcesji regeneracji lasu w dolinach rzecznych a w przypadku potrzeby ochrony wybranych gatunków i grup roślin oraz cennych zbiorowisk roślinnych lub zwierzęcych występujących w ich obrębie – zatrzymanie sukcesji;
 - d) ponadto obowiązują ustalenia jak w § 24 pkt 3 ppkt 1) lit. b), e), g).
- 2) **w zakresie ochrony walorów kulturowych i krajobrazowych** obowiązują ustalenia jak dla § 24 pkt 3 ppkt 2) lit. a)-d);
- 3) **w zakresie zagospodarowania turystycznego:**
 - a) obowiązują ustalenia jak dla § 22 pkt 4 ppkt 1)- 9);
 - b) ograniczenie realizacji budynków pensjonatowych do istniejących terenów zabudowy **strefy III**, tj. uzupełnienie wolnych enklaw na obszarach zwartej zabudowy wsi;
- 4) **w zakresie komunikacji:** obowiązują ustalenia jak dla § 31 pkt 3 ppkt 1)-17);
- 5) **w zakresie infrastruktury technicznej:**
 - a) zaopatrzenie w wodę - obowiązują ustalenia jak dla § 31 pkt 4 ppkt 1) lit. a) - b);
 - b) gospodarka ściekowa - obowiązują ustalenia jak dla § 31 pkt 4 ppkt 2) lit. a) - e);
 - c) odprowadzenie wód opadowych - obowiązują ustalenia jak dla § 31 pkt 4 ppkt 3) lit. a) - b);
 - d) gospodarka odpadami - zakaz lokalizacji wysypisk na terenie **strefy III**; obowiązują ustalenia jak dla § 31 pkt 4 ppkt 4) lit. a) - e);
 - e) elektroenergetyka - obowiązują ustalenia jak w § 31 pkt 4 ppkt 5) lit. a) - e);
 - f) gazownictwo - obowiązują ustalenia jak w § 31 pkt 4 ppkt 6) lit. a) - c);
 - g) ciepłownictwo - obowiązują ustalenia jak w § 31 pkt 4 ppkt 7);
 - h) telekomunikacja - obowiązują ustalenia jak w § 31 pkt 4 ppkt 8) lit. a) - d).

§ 27.1. Strefa ochronna wokół jezior - obejmująca obszary wokół jezior, posiadające duże znaczenie przyrodnicze dla utrzymania czystości wód jezior, mająca na celu zachowanie dotychczasowych wartości i podejmowanie określonych działań zmierzających do podnoszenia jakości środowiska.

2. W strefie ochronnej wokół jezior podstawowymi kierunkami zagospodarowania są:

- 1) zachowanie funkcji i walorów środowiska ekologicznego;
- 2) ochrona przed zainwestowaniem i degradacją sanitarną.

3. W zagospodarowaniu strefy ochronnej wokół jezior obowiązują następujące ustalenia:

- 1) zakaz wznoszenia jakichkolwiek obiektów budowlanych, w tym i na potrzeby rolnictwa, nie związanych z utrzymaniem zbiornika wodnego, przystani i kąpielisk;
- 2) zakaz tworzenia wysypisk śmieci i składowania przeterminowanych środków ochrony roślin;
- 3) zakaz nawożenia gnojowicą użytków rolnych;

- 4) zakaz utwardzania dróg żużlem piecowym;
- 5) zakaz ustawiania barakowozów i wszelkich innych obiektów tymczasowych;
- 6) zakaz wznoszenia obiektów budowlanych, których forma jest obca architekturze regionalnej;
- 7) zakaz prowadzenia eksploatacji kruszywa naturalnego;
- 8) zakaz wyrębu zadrzewień, poza przypadkami uzasadnionymi względami sanitarnymi i bezpieczeństwa publicznego.

Rozdział 6

§ 28. Obszary i objekty planowane do objęcia formami ochrony przyrody:

Lp.	Forma ochrony przyrody	Powierzchnia (ha)	Położenie
1.	rezerwat przyrody	60 ha	Rynna subglacialna doliny Czarnej Hańczy z wiszącą doliną „Gaciska” oraz z ozem turtulsko-bachanowskim (Bachanowo, Malesowizna, gm. Jeleniewo).
2.	rezerwat kulturowy	20 ha	Góra Zamkowa – Szurpiły (Czajewszczyzna, gm. Jeleniewo).
3.	rezerwat przyrody	60 ha	Jeziro Jaczno wraz z przyległymi torfowiskami wiszącymi (Dzierwany, gm. Wiżajny).
4.	użytek ekologiczny	4 ha	Jeziro Purwin wraz z przyległym torfowiskiem przejściowym (Kleszczówek, gm. Wiżajny)
5.	użytek ekologiczny	4 ha	Torfowisko przejściowe między jeziorem Boczniel i Hańczą (Cisówek, Błaskowizna, gm. Wiżajny i Jeleniewo).
6.	użytek ekologiczny	40 ha	Źródlika Szeszupy (Szeszupka, gm. Jeleniewo)

Rozdział 7

Zagrożenia dla przyrody oraz sposoby ich eliminacji lub minimalizacji

§ 29. Sposoby działań zmierzających do eliminacji lub minimalizacji zagrożeń dla przyrody:

Zagrożenia	Sposoby eliminacji lub minimalizacji	Kto realizuje	Uwagi
Przeobrażanie i zniekształcanie naturalnych form geomorfologicznych poprzez pobór kruszywa, budownictwo, tworzenie nowych dróg itp.	1. obejmowanie prawną ochroną najcenniejszych tworów (pomniki przyrody, rezerваты), 2. ochrona przed zainwestowaniem terenu	Park, samorządy, Nadleśnictwo, organizacje pozarządowe, właściciel gruntu	
Eksploatacja złóż surowców mineralnych i innych kopalin	1. inwentaryzacja miejsc eksploatacji, 2. obejmowanie ochroną najcenniejszych tworów (pomniki przyrody, rezerваты), 3. rekultywacja nielegalnych punktów wydobycia surowców mineralnych	1,2 - Park, samorządy 3 - władający gruntem	

Erozja powierzchniowa	1. zadrzewianie, zakrzaczanie, zadarnianie, 2.ukierunkowanie ruchu turystycznego	Park, samorządy, Nadleśnictwo, organizacje pozarządowe, prywatni inwestorzy	Po uzgodnieniu z właścicielami gruntów
Zanieczyszczanie wód powierzchniowych i podziemnych	1. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej, 2. tworzenie strefy buforowej wokół cieków i zbiorników wodnych	1- samorządy, właściciele nieruchomości; 2- Park, samorządy, organizacje pozarządowe, właściciele gruntów.	
Zanikanie naturalnych siedlisk roślin i zwierząt, np: 1. zadarnianie i zakrzaczanie cennych zbiorowisk roślinnych (np. muraw kserotermicznych, wilgotnych łąk borealnych), 2. zanikanie miejsc rozwoju i pobytu zwierząt, np: - oczek wodnych, m.in. miejsc rozrodu i rozwoju płazów, - miejsc pobytu i rozrodu nietoperzy, - starodrzewi – stanowiących m.in. miejsca gniazdowania ptactwa i in.	Inwentaryzacja zasobów i podejmowanie starań o wykonanie zabiegów ochronnych	Park przy współpracy z ośrodkami naukowymi i organizacjami pozarządowymi	Wymagana inwentaryzacja i program działań ochronnych
Przecinanie się naturalnych tras migracji zwierząt z ciągami komunikacyjnymi, zaporami wodnymi, inwestycjami budowlanymi	Działalność edukacyjna, budowa podziemnych przejść dla migrujących zwierząt, budowa przepławek przy piętrzeniach wodnych, ograniczanie budownictwa szczególnie w sąsiedztwie zbiorników wodnych.	Park, zarządy dróg, samorządy, organizacje pozarządowe, prywatni inwestorzy	Wymagana inwentaryzacja i program działań ochronnych
Wymieranie rodzimych gatunków roślin i zwierząt	Reintrodukcja gatunków rodzimych	Park, placówki naukowe, organizacje pozarządowe	Wymagany jest program działań
Wzrost niekontrolowanego ruchu turystycznego	Skanalizowanie ruchu turystycznego poprzez wyznaczenie szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych.	Park, samorządy, Nadleśnictwo, organizacje pozarządowe, właściciel gruntu	Po uzgodnieniu z Parkiem, samorządami, Nadleśnictwem, właścicielami gruntów

Rozdział 8

Obszary i sposoby ich udostępniania dla celów naukowych, edukacyjnych i turystycznych

§ 30. Obszary i sposoby ich udostępniania dla celów naukowych, edukacyjnych i turystycznych, przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Cel udostępnienia	Obszar udostępnienia	Sposób udostępnienia	Kto realizuje	Uwagi
1.	Prowadzenie badań naukowych	Cały obszar Parku, wg potrzeb	Za wiedzą dyrektora Parku	Ośrodki naukowe, Służby Parku	
2.	Prowadzenie edukacji	Ośrodki edukacyjne, wyznaczone szlaki turystyczne, ścieżki edukacyjne.		Służby Parku, szkoły i in. instytucje i organizacje zajmujące się edukacją	
		Obszary rezerwatów i użytków ekologicznych	Za zgodą właściwego organu przyrody		
		Inne obiekty	Za wiedzą dyrektora Parku		
3.	Turystyka	Plaża i kąpielisko nad jeziorem Hańcza w miejscowości Błaskowizna	Zaopatrzenie w sanitariaty, pojemniki na śmieci, parking dla samochodów	Gmina Jeleniewo	w uzgodnieniu z dyrektorem Parku
		Plaża i kąpielisko nad jeziorem Szurpiły w miejscowości Sidorówka	Zaopatrzenie w sanitariaty, pojemniki na śmieci, parking dla samochodów	Gmina Jeleniewo	w uzgodnieniu z dyrektorem Parku
		Plaża i kąpielisko nad jeziorem Szurpiły w miejscowości Szurpiły	Zaopatrzenie w sanitariaty, pojemniki na śmieci, parking dla samochodów	Gmina Jeleniewo	w uzgodnieniu z dyrektorem Parku
		Punkt widokowy w miejscowości Bachanowo	Możliwość wzniesienia wieży lub platformy widokowej, parking dla samochodów	Gmina Jeleniego	w uzgodnieniu z dyrektorem Parku
		Punkt widokowy w miejscowości Błaskowizna	Możliwość wzniesienia wieży lub platformy widokowej, parking dla samochodów	Gmina Jeleniewo	w uzgodnieniu z dyrektorem Parku
		Punkt widokowy w miejscowości Łopuchowo	Możliwość wzniesienia wieży lub platformy widokowej, parking dla samochodów	Gmina Jeleniewo	w uzgodnieniu z dyrektorem Parku
		Dwie plaże i kąpieliska nad jeziorem Kojle w miejscowości Kleszczówek	Zaopatrzenie w sanitariaty, pojemniki na śmieci, parking dla samochodów	Gmina Wiżajny	w uzgodnieniu z dyrektorem Parku

	Plaża i kąpielisko nad jeziorem Perty w miejscowości Kleszczówek	Zaopatrzenie w sanitariaty, pojemniki na śmieci, parking dla samochodów	Gmina Wiżajny	w uzgodnieniu z dyrektorem Parku
	Plaża i kąpielisko nad jeziorem Pogorzałek (Cisówek) w miejscowości Cisówek	Zaopatrzenie w sanitariaty, pojemniki na śmieci, parking dla samochodów	Gmina Wiżajny	w uzgodnieniu z dyrektorem Parku
	Plaża i kąpielisko nad jeziorem Hańcza w miejscowości Stara Hańcza	Zaopatrzenie w sanitariaty, pojemniki na śmieci, parking dla samochodów	Gmina Wiżajny	w uzgodnieniu z dyrektorem Parku i Nadleśnictwem
	Dwie plaże i kąpieliska nad jeziorem Przechodnim w miejscowości Postawełe	Zaopatrzenie w sanitariaty, pojemniki na śmieci, parking dla samochodów	Gmina Rutka Tartak lub inwestor prywatny	w uzgodnieniu z dyrektorem Parku i Nadleśnictwem
	Plaża i kąpielisko nad jeziorem Postawełek w miejscowości Postawełe	Zaopatrzenie w sanitariaty, pojemniki na śmieci, parking dla samochodów	Gmina Rutka Tartak lub inwestor prywatny	w uzgodnieniu z dyrektorem Parku oraz właścicielem gruntu
	Pole biwakowe nad jeziorem Przechodnim w miejscowości Postawełe	Doprowadzenie wody, linii energetycznej, ustawienie urządzeń sanitarnych.	Gmina Rutka Tartak lub inwestor prywatny	w uzgodnieniu z dyrektorem Parku i Nadleśnictwem

Rozdział 9

Ustalenia do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

§ 31.1. W zakresie sieci osadniczej i budownictwa:

- 1) zachowanie układu przestrzenno – funkcjonalnego sieci osadniczej, którą na terenie Parku tworzą 23 jednostki osadnicze (położone w całości, bądź częściowo w Parku);
- 2) możliwość rozwoju podstawowych jednostek sieci osadniczej na terenie Parku, pod warunkiem zachowania wymogów określonych ochroną przyrody, środowiska kulturowego i krajobrazu, przy jednoczesnym wykluczeniu obiektów uciążliwych dla środowiska i otoczenia;
- 3) zachowanie ukształtowanych historycznie typów zwartej zabudowy w formie ulicówek i łańcuchówek;
- 4) możliwość realizacji nowej kolonijnej zabudowy zagrodowej wyłącznie dla gospodarstw o powierzchni powyżej 10 ha użytków rolnych, których grunty położone są na terenie Parku lub na terenie Parku i jego strefy ochronnej;
- 5) zakaz budowy wszelkich obiektów i urządzeń nie związanych z prowadzeniem gospodarki rolnej lub leśnej oraz wykonywaniem statutowych zadań Parku - zakaz nie dotyczy obszarów zwartej zabudowy wsi oraz zamierzeń inwestycyjnych związanych z infrastrukturą techniczną, komunikacją i elektroenergetyką oraz telekomunikacją;
- 6) realizacja nowej zabudowy turystycznej, usługowej, ogrodniczej oraz zagrodowej dla gospodarstw o powierzchniach mniejszych niż wymienione w punkcie 4) możliwa jest w granicach zwartej zabudowy wsi, uwidocznionych na mapie w skali 1:25000; dopuszcza się tworzenie nowych terenów zwartej zabudowy we wszystkich wsiach położonych na terenie Parku.
- 7) zakaz budowy lub rozbudowy obiektów budowlanych poza granice obszarów zabudowanych,

- uwidocznionych na mapach ewidencji gruntów;
- 8) utrzymanie ustanowionych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gmin Jeleniewo, Przerośl, Rutka Tartak i Wiżajny na podstawie rozporządzenia Nr 82/98 Wojewody Suwalskiego z dnia 15 czerwca 1998 r. w sprawie stref ochronnych wokół wód (Dz.U.Woj.Suw. z 1998 r. Nr 36/98, poz. 194);
 - 9) dopuszcza się możliwość zmiany funkcji istniejących obiektów np. wykorzystanie obiektów do celów turystycznych i agroturystycznych, pod warunkiem zachowania form istniejących;
 - 10) lokalizacja nowych obiektów nie powinna naruszać naturalnej konfiguracji terenu;
 - 11) możliwość lokalizacji nowych obiektów na stokach, których nachylenie nie przekracza 20%;
 - 12) przy wznoszeniu nowych obiektów budowlanych należy stosować formy architektury regionalnej, zharmonizowane z zabudową istniejącą i otaczającym krajobrazem;
 - 13) zachowanie charakteru fizjonomicznego zabudowy jednostek osadniczych, poprzez:
 - a) kształtowanie formy nowych budynków mieszkalnych w nawiązaniu do architektury regionalnej bez ograniczeń w zakresie materiałów konstrukcyjnych, przy zastosowaniu tradycyjnych materiałów wykończeniowych, jak tynki gładkie w jasnych barwach - piaskowe i beże, szalowania drewniane malowane na kolory brązowe lub zielone;
 - b) w szczególności formę budynku należy kształtować z uwzględnieniem następujących zasad: kształt bryły budynku - horyzontalny; rzut poziomy - prostokątny z możliwością umieszczania ganków i werand; okna o regularnym podziale, piwnice wyniesione na nie więcej niż 60 cm nad najwyższy punkt terenu, dach dwuspadowy, symetryczny, o nachyleniu połaci pod kątem 35° - 45° ; w przypadku potrzeby doświetlenia poddasza - lukarny nakryte dwuspadowymi daszkami lub daszkiem jednospadowym wyprowadzonym z połaci dachowej poniżej kalenicy głównych połaci dachowych i pod warunkiem zachowania co najmniej 1,5 m. odległości od szczytowych krawędzi połaci dachowych oraz okna połaciowe; dopuszcza się wykorzystanie poddasza na cele użytkowe,
 - c) zaleca się pokrywanie budynków materiałami w kolorze szarym lub brązowym (propagowanie stosowania w miarę możliwości pokryć budynków drewnianych gontem lub wiórem a murowanych blachą malowaną na ciemny brąz lub dachówką ceramiczną albo bitumiczną);
 - 14) stosownie do widokowej ekspozycji terenów, ustala się następujące zasady dotyczące wysokości budynków mieszkalnych, pensjonatowych oraz mieszkalnych z innymi funkcjami wbudowanymi, budynków gospodarczych w zabudowie zagrodowej, jak również budynków użyteczności publicznej:
 - a) w dolinach i dolinnych partiach stoków, wysokość budynków nie powinna przekraczać jednej kondygnacji naziemnej, licząc od poziomu terenu do okapu dachu;
 - b) na stokach wysokość budynków nie powinna przekraczać jednej i pół kondygnacji naziemnych, licząc od poziomu terenu do okapu dachu;
 - c) na wierzchołkach i w innych sytuacjach eksponowanych widokowo, dopuszcza się wysokość budynków do jednej kondygnacji naziemnej, licząc od poziomu terenu do okapu dachu;
 - d) wysokość budynków związanych z działalnością gospodarczą i komunalną nie powinna przekraczać jednej i pół kondygnacji nadziemnych licząc od poziomu terenu w jego najniższym punkcie do okapu dachu;
 - 15) powyższe zasady dotyczą budynków nowych oraz istniejących - nadbudowywanych, rozbudowywanych a także przebudowywanych.
 - 16) powyższe zasady nie dotyczą budynków, co do których konieczne jest przestrzeganie szczególnych zaleceń konserwatorskich;
 - 17) przekazywanie projektów inwestycyjnych i architektonicznych realizowanych na terenie Parku do zaopiniowania przez Dyрекcję Parku;
 - 18) uzgadnianie lokalizacji nowych obiektów na terenie Parku z Dyрекcją Parku;
 - 19) opracowanie kilku wzorcowych projektów, które byłyby popularyzowane na terenie Parku;
 - 20) dopuszcza się możliwość powstania obszaru przeznaczonego pod zabudowę uzdrowiskową we wsi Smolniki przy zachowaniu formy architektury regionalnej, zharmonizowanej z istniejącą zabudową i otaczającym krajobrazem oraz zapewnieniem wszelkich wymogów wynikających z wymogów ochrony przyrody, środowiska i krajobrazu;

21) dążenie do zmiany eternitowych pokryć dachowych na pokrycia przyjazne dla środowiska.

2. W zakresie wydzielonych obszarów ochronnych - obowiązują ustalenia zawarte w §23-§27.

3. W zakresie komunikacji:

- 1) utrzymanie podstawowego systemu komunikacyjnego na terenie Parku, który tworzą drogi publiczne i komunikacja autobusowa;
- 2) utrzymanie istniejącego i tworzenie nowego zaplecza technicznego motoryzacji.
- 3) utrzymanie komunikacji autobusowej w obszarze Parku na trasach:
 - a) Suwałki – Rutka Tartak – Wiżajny;
 - b) Suwałki – Smolniki – Wiżajny;
 - c) Suwałki – Jeleniewo – Błaskowizna;
 - d) Suwałki – Przerośl – Olecko;
 - e) Suwałki – Przerośl – Stańczyki;
- 4) zachowanie dotychczasowego układu przebiegu tras autobusowych z zapewnieniem 1,5 km strefy dostępności do przystanków autobusowych;
- 5) zalecanie sukcesywnej wymiany autobusów na bardziej funkcjonalne i mniej uciążliwe dla środowiska, z dostosowaniem dla osób niepełnosprawnych;
- 6) dopuszczenie przebudowy i modernizacji drogi wojewódzkiej Nr 655 Kąp - Wydminy -Olecko - Raczki - Suwałki - Jeleniewo - Rutka Tartak, z dostosowaniem infrastruktury drogowej do ruchu regionalnego;
- 7) podniesienie bezpieczeństwa ruchu na drodze wojewódzkiej i na drogach powiatowych poprzez ich przebudowę w miejscach charakteryzujących się niewłaściwą geometrią, często będącą przyczyną dużej ilości kolizji i wypadków (korekta łuków poziomych i pionowych, przebudowa niebezpiecznych skrzyżowań);
- 8) zwiększenie dostępności do terenów o dużych walorach turystycznych poprzez modernizację i budowę nawierzchni twardych na drogach powiatowych oraz modernizację i budowę nawierzchni twardych i ulepszonych na drogach gminnych;
- 9) dostosowanie infrastruktury drogowej do ruchu turystycznego poprzez budowę MOP-ów (Miejsc Obsługi Podróżnych), wyznaczenie tras rowerowych międzynarodowych i krajowych, zakładów obsługi pojazdów i stacji paliw. Budowę zakładów obsługi pojazdów i stacji paliw ograniczyć do strefy ochronnej Parku;
- 10) zakaz budowy przebiegających przez teren Parku nowych dróg krajowych i wojewódzkich, dróg szybkiego ruchu, linii kolejowych i autostrad;
- 11) budowę urządzeń chroniących środowisko przyrodnicze od negatywnych skutków stale wzrastającego ruchu drogowego na drodze wojewódzkiej i drogach powiatowych;
- 12) dokonywanie bieżącego utrzymania, remontów kapitalnych lub modernizacji obiektów inżynierskich takich jak mosty i przepusty na drogach publicznych;
- 13) dopuszczenie przebudowy i budowy nowych odcinków dróg z dostosowaniem do obowiązujących warunków technicznych oraz wymogów określonych potrzebą ochrony zabudowy mieszkaniowej i przyrody Parku, w tym z wykonaniem ocen oddziaływania na środowisko przyrodnicze dróg powiatowych;
- 14) dopuszczenie wykonywania pod drogami przepustów umożliwiających migracje zwierząt;
- 15) zakaz umieszczania tablic reklamowych poza obszarami zabudowanymi;
- 16) zakaz utwardzania dróg odpadami przemysłowymi, w tym żużlem piecowym;
- 17) sytuowanie nowo wznoszonych obiektów budowlanych w odległości nie mniejszej niż 8,0 m od krawędzi jezdni w terenie zabudowanym, a co najmniej 20 m poza terenem zabudowanym;

4. W zakresie infrastruktury technicznej:

- 1) **zaopatrzenie w wodę**, w zakresie którego obowiązują:
 - a) dążenie do całkowitego zaopatrzenia sołectw z terenu Parku i strefy ochronnej w wodę poprzez wodociągi grupowe;

- b) zaopatrzenie w wodę zabudowy rozproszonej, znacznie oddalonej od systemów scentralizowanych, z lokalnych ujęć wody opartych o studnie wiercone lub kopane
- 2) **gospodarka ściekowa**, w zakresie której obowiązują:
- a) zakaz wprowadzania nawet oczyszczonych ścieków do:
 - rzeki Czarnej Hańczy i jej dopływów powyżej Stawu w Turtulu;
 - rzeki Szeszupy i jej dopływów powyżej jeziora Postawełek;
 - b) dla większych skupisk zabudowy zlokalizowanych w pobliżu cieków mogących być odbiornikami oczyszczonych ścieków, realizację wiejskich lub zespołowych wysokosprawnych oczyszczalni ścieków z ich odprowadzeniem do odbiornika;
 - c) na obszarach nie posiadających warunków do odprowadzania oczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych oraz dla zabudowy rozproszonej unieszkodliwianie ścieków powinno odbywać się w indywidualnych (przydomowych oczyszczalniach ścieków) lub zespołowych oczyszczalniach z odprowadzeniem ścieków do gruntu;
 - d) na obszarach, dla których brak jest możliwości unieszkodliwiania ścieków w miejscu ich powstania ścieki należy gromadzić w szczelnych zbiornikach bezodpływowych i wywozić do punktów zlewnych najbliższych oczyszczalni, lub transportować kanalizacją ciśnieniową do najbliższej oczyszczalni;
 - e) opracowanie koncepcji rozwiązania gospodarki ściekowej, która wyznaczyłaby miejsca lokalizacji oczyszczalni ścieków w wybranych wsiach oraz określiła możliwości podłączenia do nich sieci kanalizacji sanitarnej z pozostałych wsi.
- 3) **odprowadzanie wód opadowych**, w zakresie którego obowiązują:
- a) odprowadzanie wód opadowych z utwardzonych nawierzchni dróg i terenów zabudowanych powierzchniowo lub za pomocą kanalizacji deszczowej do odbiornika wody lub do ziemi, pod warunkiem spełnienia wymagań określonych w przepisach dotyczących ochrony środowiska;
 - b) dla małych parkingów, do 15 miejsc dla samochodów osobowych i 2 autobusów, zaleca się wykonywanie nawierzchni żwirowych, nie uszczelnionych z możliwością naturalnego odbioru wód opadowych przez grunt;
- 4) **gospodarka odpadami**, w zakresie której obowiązują:
- a) lokalizacja wysypisk śmieci poza obszarem Parku;
 - b) wywożenie odpadów poza obszar Parku;
 - c) wyposażenie wszystkich miejscowości położone na terenie Parku i otuliny w pojemniki (kontenery) do gromadzenia odpadów stałych, które następnie powinny być wywożone do miejsc właściwego ich składowania i przerobu;
 - d) zalecenie wprowadzenia selektywnej zbiórki odpadów w większych jednostkach osadniczych, pełniących rolę centrum obsługi ruchu turystycznego takich jak: Smolniki, Bachanowo, Szurpiły;
 - e) wykorzystanie, jako miejsc deponowania odpadów istniejących wysypisk znajdujących się poza granicami Parku.
- 5) **elektroenergetyka**, w zakresie której obowiązują:
- a) zaopatrzenie w energię elektryczną odbiorców funkcjonujących na terenie Parku z istniejącego systemu elektroenergetycznego, który tworzą:
 - linie SN-20 kV napowietrzne i kablowe;
 - linie niskiego napięcia NN-0,4 kV, napowietrzne i kablowe;
 - stacje transformatorowe 20/0,4 kV;
 - b) dopuszczenie rozbudowy, remontów i modernizacji urządzeń elektroenergetycznych w zakresie napięć SN i NN z zaleceniem sukcesywnego przechodzenia na zasilanie kablowe;
 - c) nowe linie niskich napięć wykonywać wyłącznie kablami ziemnymi;
 - d) zakaz prowadzenia linii elektroenergetycznych wysokich napięć;
 - e) lokalizacja elektrowni wiatrowych poza obszarem Parku jako konstrukcji zniekształcających historycznie ukształtowany krajobraz Parku.

- 6) **gazownictwo**, w zakresie którego obowiązują:
- a) ze względu na brak sieci gazu ziemnego korzystanie z gazu butlowego propan-butan;
 - b) dopuszczenie realizacji sieci gazowniczej niskiego i średniego ciśnienia na terenie Parku;
 - c) zakaz realizacji sieci gazowych wysokiego ciśnienia na terenie Parku.
- 7) **ciepłownictwo** - w modernizowanych i nowo projektowanych budynkach zaleca się do ogrzewania stosowanie paliwa ekologiczne (gaz, olej opałowy, drewno, energię elektryczną z wykorzystaniem pomp ciepła) oraz wykorzystanie nowoczesnych rozwiązań techniki sanitarnej.
- 8) **telekomunikacja**, w zakresie której obowiązują:
- a) utrzymanie obsługi w zakresie systemu telekomunikacyjnego, który tworzą:
 - linie światłowodowe;
 - centrale telefoniczne automatyczne;
 - System Radiowego Dostępu Abonenckiego;
 - rozdzielcze i abonenckie linie kablowe;
 - b) dopuszczenie rozbudowy, remontów i modernizacji istniejącej sieci magistralnej, rozdzielczej i abonenckiej według aktualnych potrzeb, z zachowaniem wymogów ochrony środowiska, przy zastosowaniu wyłącznie rozwiązań kablowych;
 - c) utrzymanie obsługi abonentów funkcjonujących na obszarze Parku z istniejącego i projektowanego systemu telefonii komórkowej, który tworzą stacje przekaźnikowe zlokalizowane poza terenem Parku;
 - d) zakaz budowy wież z przekaźnikami telewizyjnymi lub przekaźnikami telefonii komórkowej oraz innych konstrukcji zniekształcających historycznie ukształtowany krajobraz Parku.

5. W zakresie zagospodarowania turystycznego obowiązują ustalenia zawarte w § 22 pkt 4 ppkt 1)- 9).

6. W zakresie działalności produkcyjnej i usługowej obowiązują ustalenia zawarte w § 22 pkt 5 ppkt 1)- 5).